

Naturminne nr 35.

(Ett flyttblock, kallat Örnekulan, en djup ravin, kallad Berga klev, en tio-stammig lind /Tilia cordata/, två idegranar /Taxus baccata/ och fyra askar, samtliga föremål belägna å egendomen Morlanda säteri i Morlanda socken).

Naturminnets beskaffenhet och areal: **A. Ett flyttblock**, kallat Örnekulan, liggande på en tämligen jämn, mot söder sluttande bergplatå. Blocket, som mäter cirka sex meter i diameter, består av en mycket ljus pegmatit (grov kvarts, fältspat, föga glimmer) och stammar sannolikt från övre delen av ett 150 meter från platsen liggande berg. Blocket ligger fritt och är synligt på långt håll. **B. En djup ravin**, kallad Berga klev, med en smal och stenig bäck mellan höga och branta till nästan lodräta väggar, nedtill utvidgande sig till en bred, låg platå, upptill starkt avsmalnande. Lundvegetation av ask och ek med något al, vidare säl, rönn, hägg, vildapel, fågelbär, hassel, olvon och kaprifol. Areal cirka 0,5 hektar.

C. En mycket gammal 10-stammig lind (Tilia cordata). Kronan, som täcker en yta av 7 ar, har en diameter av 35 respektive 25 meter. Stammarnas omkrets respektive 310, 280, 270, 250, 220, 200, 195, 187, 137 och 98 centimeter. **C. Två idegranar**. Den ena två-stammig med 7 meter långa, nedliggande stammar 55 respektive 54 centimeter i omkrets. Den andra med 6 meter lång, nedliggande stam, 51 centimeter i omkrets. **C. Fyra askar**. Stamomkrets respektive 450, 460, 455 och 33 centimeter. Samtliga föremål förekomma å egendomen Morlanda säteri i Morlanda socken. (Länsstyrelsens kungörelse den 10 december 1945 nr 343, 1945).

Kommun: Morlanda socken och kommun. Fastighet: Morlanda säteri.

Lägesbeskrivning i övrigt: Flyttblocket Örnekulan ligger på en mot söder sluttande platå 200 meter från stranden av Koljöfjorden. Berga klev är beläget på Ingårdsbergens nordvästra sluttning. Linden växer strax söder om Morlanda corps de logi. Idegranarna växa sydväst om nämnda lind. Askarna växa 50 meter öster om gården.

Sökande: Godsägaren Gunnar Sanne.

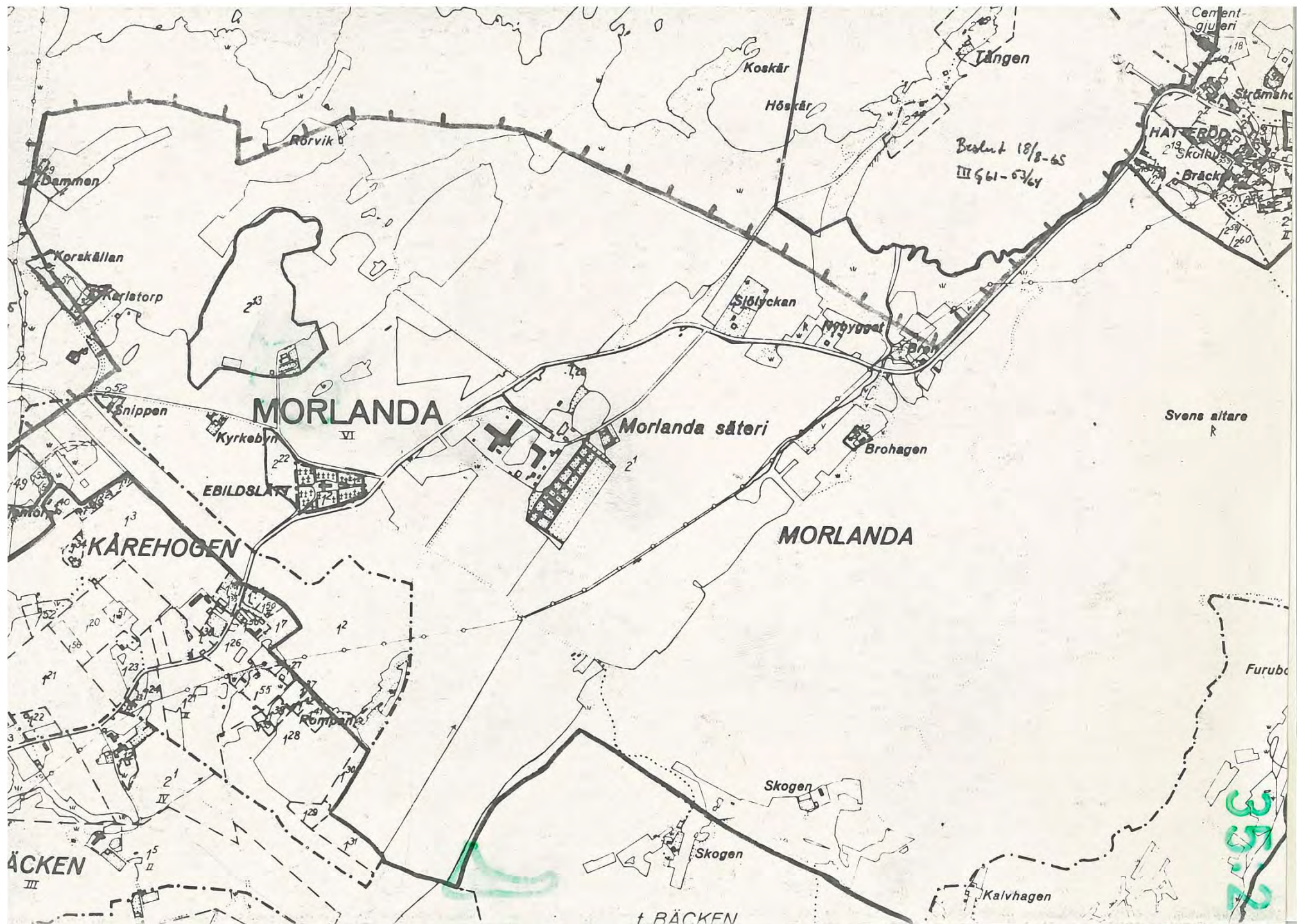
Ägare: Godsägaren Gunnar Sanne.

Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i länet.

Fridlysningsföreskrifter: Fridlysningen innefattar beträffande träden förbud mot deras fällande eller skadande, ifråga om flyttblocket förbud mot verkställande av sprängning, inhuggningar eller annan åverkan samt beträffande Berga klev förbud mot att skada fast naturföremål eller ytbildning, att fälla eller skada växande träd eller borttagna växter eller växtdelar, att skräpa ned inom området ävensom att eljest vidtaga för naturintrycket störande ingrepp eller anordningar av vad slag de vara må.

För att fridlysningen skall vara gällande, skola träden och flyttblocket utmärkas genom anbringande å stammarna respektive blocket eller å stolpar intill desamma av fridlysningsstavlur av gjutjärn med inskriften: "Naturskyddsområde fridlyst enligt lag".

Den som bryter mot denna kungörelse, straffas med dagsböter.

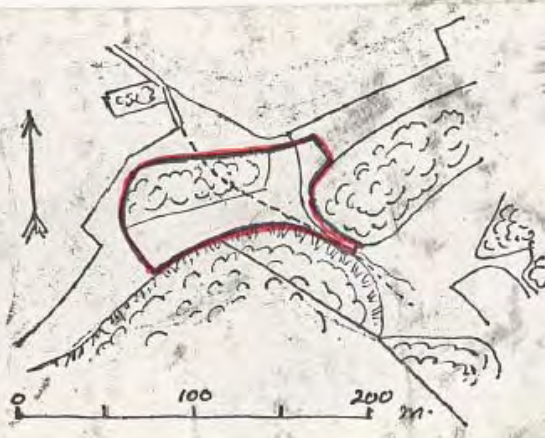

A Blochit Örneku, Morlanda

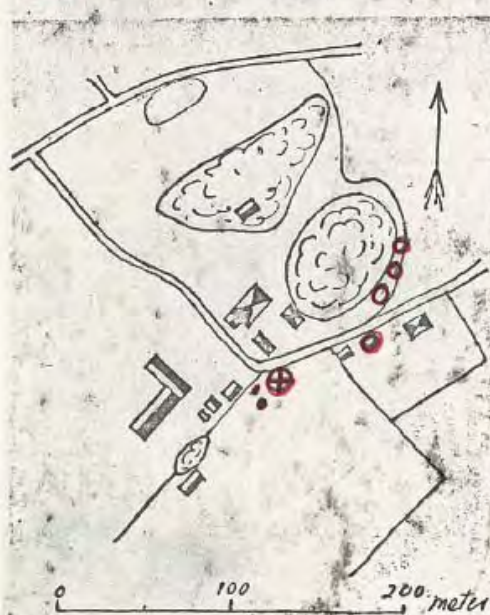

B

Berga Klev, Morlanda

C

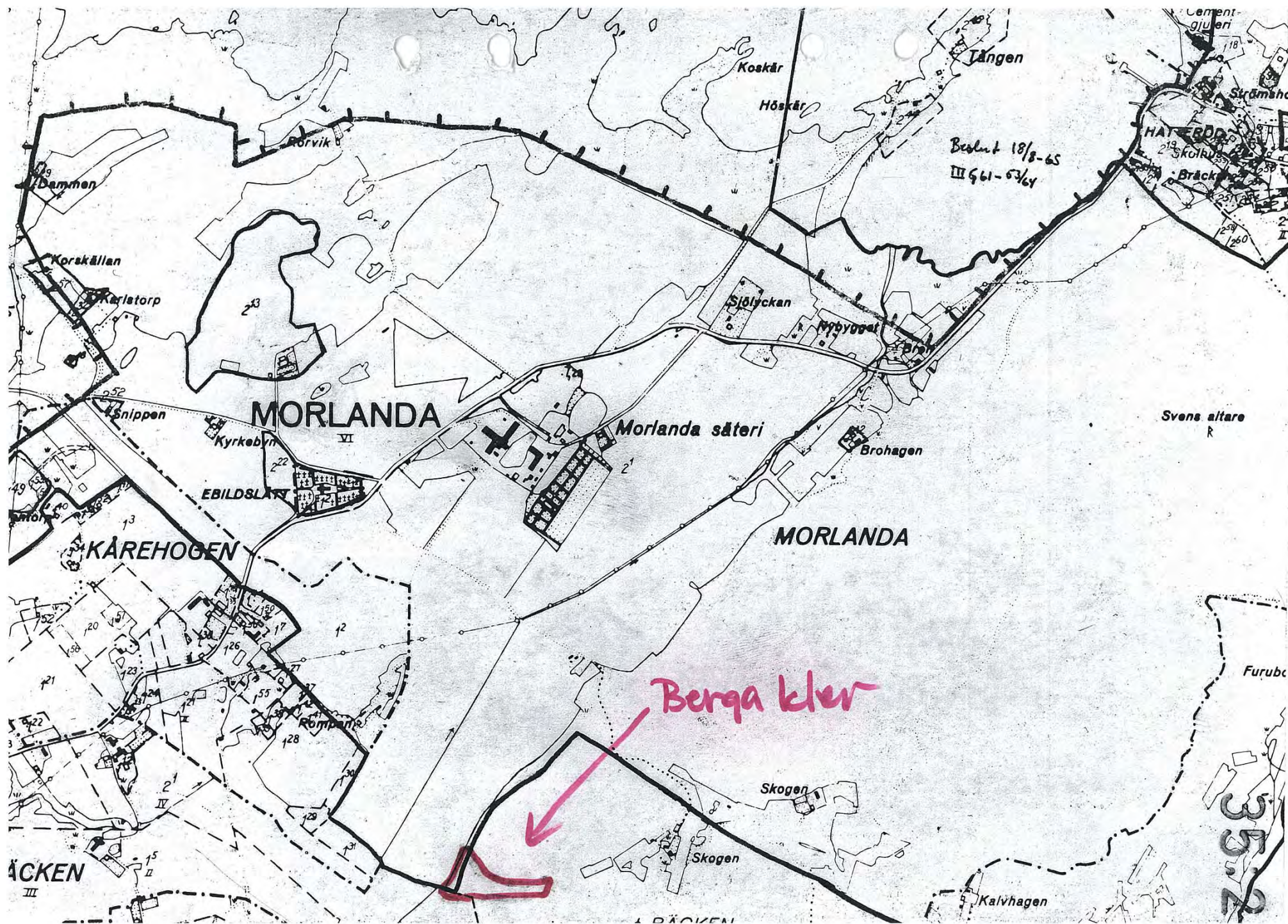

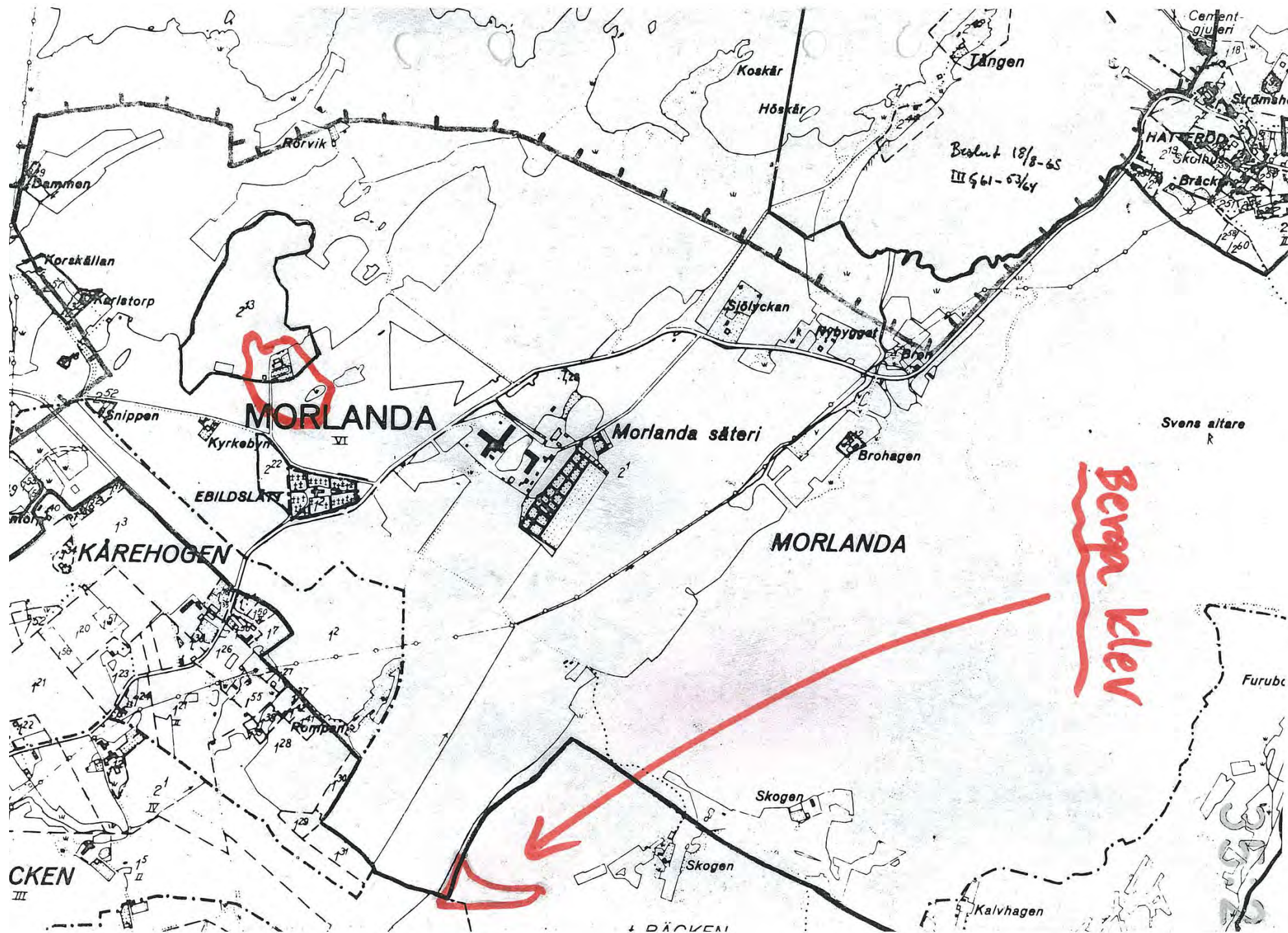
MORLANDA SÄTERI, MORLANDA S.N.

⊕ LIND

• IDEGRAN

○ ASK

Bevera klev

CKEN
III

BRÄCKEN

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Johan Jannert
031-605414

2011-02-28

Diarienummer
511-2060-2011

Sida
1(1)

Naturminnen beslutade enligt tidigare lagstiftning

Naturminnen som bildats innan nuvarande Miljöbalken infördes kan i vissa fall benämnas och hanteras som naturreservat. Länsstyrelsen har upprättat ett PM där berörda naturminnen räknas upp, se bilaga. Dessa naturminnen kommer nu att benämnas och hanteras som naturreservat.

Johan Jannert

Bilaga

PM daterat 2005-02-23, inkl lista på berörda naturminnen

Kopia till

Akten

Sakområde områdesskydd

Sakområde vård och förvaltning

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårds- och fiskeenheten
Per-Olof Martinsson
031-60 52 29
per-olof.martinsson@o.lst.se

Promemoria
2005-02-23

Diarienummer
511-2060-2011

Sida
1(2)

Angående vissa naturminnesmärken och naturminnen besluta- de enligt äldre naturvårdslagstiftning

Bakgrund

I Västra Götalands län finns ett antal beslut som fattas med stöd av äldre naturvårdslagstiftning. Det rör sig om skydd för olika naturföremål såsom enstaka större träd eller trädgrupper, jättegrytor, m.m. samt även smärre markområden som häckningsplatser för rovfåglar, odlingslandskap, skogsbestånd m.m.

Äldre lagstiftning

Enligt 1 § lagen den 25 juni 1909 angående naturminnemärkens fredande må område eller till fastighet hörande naturföremål, som är af särskildt intresse för kännedomen om landets natur eller på grund af märklig naturbeskaffenhet eljest synes böra för framtiden skyddas, i den ordning som enligt 2 § sägs såsom *naturminnesmärke* fridlysas.

Enligt 5 § naturskyddslagen (1952:688) må område eller till fastighet hörande naturföremål, som på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur, sin skönhet, egenart eller eljest märkliga beskaffenhet finnes böra skyddas, fridlysas såsom *naturminne*.

Naturvårdslagen

Genom införandet av naturvårdslagen kom definitionen av begreppet naturminne att begränsas till "naturföremål".

Enligt 13 § naturvårdslagen (1964:882) må till fastighet hörande naturföremål, som finnes böra särskilt skyddas eller vårdas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur, sin skönhet eller eljest märkliga beskaffenhet, jämte erforderligt område på marken av länsstyrelsen fridlysas såsom *naturminne*. Lagparagrafen kommenteras av S.-G. Jonzon, L. Delin, B. Bengtsson, 1988 i boken Naturvårdslagen – en kommentar, på följande vis:

"Paragrafen avser i första hand skydd för föremål, bara i andra hand ett områdesskydd. Fridlysning som naturminne sker enbart i den kulturella naturvårdens intresse.

Termen naturminne, som i 1952 års naturskyddslag betecknade fridlyst område eller till fastighet hörande naturföremål, har i naturvårdslagen reserverats för sådana naturföremål jämte erforderligt skyddsområde på marken. Fridlysning av naturminne kan ske på samma grunder som bildande av na-

g:\verksamhet\51_omr_arter\511_skyddomr\la_områdesskydd\le_naturminne\naturminnen som numera är naturreservat\pm om naturminnen_naturreservat
2004.doc

Postadress:
403 40 GÖTEBORG

Besöksadress:
Ekelundsgatan 1

Telefon/Fax:
031-60 50 00 (växel)
031-60 58 97 (fax)

Webbadress:
www.o.lst.se

E-post:
natur@o.lst.se

turreservat med den skillnaden att ett naturföremål inte kan fridlysas på den grunden att det är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv. Som exempel på fridlysningsbara naturföremål kan nämnas märkliga klippformationer, flyttblock, raukar, åsgropar, jättegrytor och märkliga träd.

I motiven betonas att fastän naturminne formellt har karaktären av ett områdesskydd, det i regel är en väsentligt annan utgångspunkt för skyddsåtgärden vid bildande av naturminne än vid bildande av naturreservat; gränsen kan dock aldrig göras helt skarp. Om ett större antal värdefulla naturföremål ligger närheten av varandra torde det ofta vara praktiskt att innesluta dem i ett naturreservat. - Efter vad naturvårdsutredningen framhöll, borde i framtiden naturminnen avsättas med större urskillning.

I kommentaren till 44 § naturvårdslagen angående övergångsbestämmelser säger samma författare: "När i en äldre författning talas om "naturminnesmärke" eller (efter 1952) "naturminne", skall därmed numera förstås naturreservat, om skyddsobjektet är ett markområde, och naturminne, om objektet är ett naturföremål."

Miljöbalken

Enligt författningskommentaren till miljöbalkens 7 kap 10 § avses med skyddsformen naturminne i första hand inte att skydda ett område utan ett föremål. Som framgår av paragrafens första stycke kan dock ett område kring föremålet ingå i skyddet.

Bestämmelsen angående naturminnen har även överförs till miljöbalkens 7 kap 10 § med lydelsen "Ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme."

Bedömning

De områden som listas i bilaga 1 utgör samtliga markområden vilka är skyddade som naturminnen eller naturminnesmärken. Med hänvisning till övergångsbestämmelserna i naturvårdslagen och med stöd av lydelsen i miljöbalkens 7 kap 10 § bör dessa områden härnäst benämnas och hanteras som naturreservat.

Per-Olof Martinsson

Naturminnen som hädanefter benämns naturreservat

Originalid	Namn	Tillkomst- datum	Kommun- namn	Objekttyp
1404002	Peppared	1925-04-21	Mölndal	Hassellund
1404004	Klockberget	1932-11-29	Tanum	Berghäll
1404019	Morlanda	1945-12-10	Orust	Berga klev, lövskogsravín
1404027	Grössby södra 4:1	1946-11-07	Stenungsund	Blåsippebestånd i gles lövskog med ek och björk
1404041	Högsbo pegmatitbrott	1973-01-02	Göteborg	Pegmatitbrott
1404043	Öddö 2:9	1973-10-30	Strömstad	Bestånd av bohuslind
1404044	Gåsevik	1974-05-09	Lysekil	Kalkäng
1404045	Öddö 1:63 Drängsviken	1976-08-02	Strömstad	Idegranbestånd
1504046	Ön Risö	1963-04-10	Mark	Skog
1504045	Ön Fläskö	1963-04-10	Borås	Blandskog, fiskgjuse
1504055	Kycklingkullen	1964-10-30	Ulricehamn	Slätteräng
1604007	Skultorpsprofilen	1927-09-05	Skövde	Område med kalktuff
1604035	Stipakullen Vartofta- Åsaka	1934-08-17	Falköping	Växtlokal stipagräset
1604064	Dimbo	1958-01-18	Falköping	Fjällskära
1604071	Sjöängen, Slöta	1958-05-06	Falköping	Botaniskt värdefullt kärr
1604096	Valstad	1969-03-06	Tidaholm	S:t Pers nycklar
1604098	Bolum Heljesgården, Bolum	1970-04-27	Falköping	Lövträdsbevuxen moränrygg